

مفروضات مربوط به هدفها

- رلر و مورفت (۱۹۶۲) در برخي از مفروضاتي که در گذشته ، هدف و ماهيت آموزش و پرورش رامشخص مي کرد اشاره به شرح ذيل کرده است .
- ۱- فقط افراد جنس ، نژاد ، دين ، گروه سياسي يا اقتصادي برگزيده اي بايد از آموزش و پرورش برخوردار شوند .
- ۲- هدف آموزش و پرورش بايد اين باشد که سنن و نظم موجود را استمرار بخشیده بدین وسیله پایداری آنها و همنوایی با آنها را تضمین نماید .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه مفروضات مربوط به هدفها

■ ۳- مدارس باید سعی کنند که دانش آموزان ، دانش و مهارت را صرف از اینکه قابل کاربرد هستند یا نه کسب نمایند .

■ ۴- دانش آموزان باید طوري تربیت شوند که درباره روابط اقتصادی ، سیاسی ، انسانی جامعه ای که در آن زندگی میکنند اعتقادات معینی را بپذیرند ، آنها را تایید کنند ، بدانها عمل کنند و آنها را پایدار نگهدارند.

ادامه مفروضات مربوط به هدفها در مقابل

- ۱- تا آنجاکه ممکن است هدف فردي بايد فرصت يابد تا در حداکثر فعاليت خود از آموزش و پرورش برخوردار شود .
- ۲- هدف آموزش و پرورش بايد اين باشد که حداکثر افراد مردم را براي کمک به توسعه و پيشرفت جامعه تربيت کند.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه

■ ۳- مدارس باید سعی کنند که دانش آموزان از دانش و معلوماتی که کسب می کنند به عنوان وسیله ای برای تشخیص ، مطالعه و حل مسئله و مشکلات استفاده نموده از این طریق به پیشرفت جامعه خود کمک می کنند.

■ ۴- دانش آموزان باید طوری تربیت شوند که با دانش و معلومات اکتسابی خود ، مفروضات را مورد پرس و جو قرار دهند ، فرضیه ها را بیازمایند و راه حل را موجه و عملی برای مسائل اجتماعی پیدا کنند.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

هدف های آموزش و پرورش

- ۱- رشد فردی: جسمی، شخصی و عاطفی و ذوقی
- ۲- انضباط ذهنی: روشهای تفکر و استدلال و فنون و پژوهش
- ۳- انتقال میراث فرهنگی: ارزشهای اخلاقی و مدنی
- ۴- ارتقاء نیازهای حیاتی جامعه به منظور رفاه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی - قلمرو علوم و فنون

دانشگاه پیام نور
مركز آران و بیدگل

جدول ۱ – اولویت های آموزش و پرورش در مراحل عمده تغییر فرهنگی

۱- اخلاقی	۱- فنی	۱- اخلاقی	۱- فکری
۲- فکری	۲- شخصی	۲- فنی	۲- فنی
۳- فنی	۳- اخلاقی	۳- شخصی	۳- اخلاقی
۴- شخصی	۴- فکری	۴- فکری	۴- شخصی
■ مرحله انقلابی	■ مرحله محافظه کاری	■ مرحله واپس گرایی	■ مرحله انتقالی

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد

- (ب) ابعاد اجتماعي
- ۵- مناسبات فردي : همكاري
- ۶- مناسبات فرد و دولت : حقوق و وظائف مدني
- ۷- مناسبات فرد و ميهن : وظيفه شناسي و وطن دوستي
- ۸- مناسبات بين المللي : روابط متقابل بين ملتها و مردم دنيا

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد

- (ج) ابعاد شخصي
- ۹- جسمي : بهداشت و رشد بدني
- ۱۰- عاطفي : بهداشت و ثبات رواني
- ۱۱- اخلاقي : صداقت و کمال اخلاقي
- ۱۲- ذوقي : شوق به فرهنگ و هنر
-

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد

■ (د) ابعاد توليدي

- ۱۳ – انتخاب شغل و حرفه : اطلاعات و راهنمائي
- ۱۴ - آمادگي حرفه اي : تعليم و کارآموزي و کارگماری
- ۱۵ - خانه و خانواده : خانه داري ، ازدواج و تشکل خانواده
- ۱۶ - اقتصاد : خرید و فروش ، مصرف ، سرمایه گذاري
شخصي

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

فصل دوازده: ساختار و تشکیلات نظام آموزشی

- ۱- رابطه آموزش و پرورش با دین: در کشور هایی که اکثریت مردم و رهبران آنها به دین رسمی تعلق دارند آموزش و پرورش یا به وسیله مقامات دینی کنترل می شود یا آنها نقش مهمی در تعیین برنامه ها و فعالیت آموزشی ایفا می کنند و ضمن تأکید بر جدایی دین و دولت این حق برای گروه دینی مختلف محفوظ است که خود مدارسی احداث و اداره کنند.

ادامه ساختار...

- رابطه آموزش و پرورش با دولت: به طور کلی یا بخشی از آن ممکن است در حیطه کنترل دولت باشد یا وضعی نسبتاً مستقل و خود مختار داشته باشد. در اغلب کشورها آموزش و پرورش در دست دولتهاست.
- رابطه آموزش و پرورش با فرد: از جامعه ای به جامعه ای بسیار متفاوت است از زمانهای قدیم آموزش و پرورش صبغه صادقانه داشته است و افراد قشرها و طبقات پایین جامعه در گذشته محروم از آموزش و پرورش بوده اند در اغلب کشورها آموزش ابتدایی و متوسطه برای همه اجباری و رایگان است.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه ساختار...

- رابطه فرد با دولت: یکی از مسائل عمده ای که باید در هر کشوری مورد توجه قرار گیرد رابطه دولت با فرد و رشد اوست. در کشورهای که اداره امور بر مدار خودکامگی و یکه تازی است در تعلیم و تربیت افراد اساساً بر مسائل سیاسی تأکید می شود.

WWW*PNUEB*COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

شیوه های مدیریت در نظام آموزشی

- اصول اساسی سازمان و مدیریت احتمالاً در همه کشورها مورد قبول گردانندگان امور است نظام آموزشی کارساز و اثربخش مستلزم تدارك سازمان و مدیریت تأمین منابع انسانی و مالی و مادی است این عوامل، مشی و جهت گیری و همچنین امکانات محدودیت های برنامه های آموزشی را تعیین و تکلیف میکند .

مفروضات نظریه های سنتی و جدید

■ مفروضات نظریه های سنتی مدیریت

- ۱- رهبری حق کسانی است که در سلسله مراتب قدرت در مقام بالاتری قرار دارند.
- ۲- حسن روابط انسانی ضروری است تا زیردستان از تصمیمات مقامات بالا اطاعت کنند.

■ مفروضات نظریه جدید مدیریت

- ۱- رهبری منحصر به کسانی که در سلسله مراتب قدرت صاحب منصب بالا هستند نیست.
- ۲- حسن روابط انسانی از لحاظ کار گروهی رفع نیازهای افراد اعضای گروه ضرورت دارد.

ادامه مفروضات

- ۳- قدرت و اقتدار قابل تفویض است.
- ۴- افراد در شرایط احساس امنیت می‌کند.
- ۵- وحدت هدف از طریق وظیفه شناسی و وفاداری نسبت به رهبر صاحب مقام ایجاد می‌شود.
- ۶- حداکثر بازده در محیطی توأم با رقابت و فشار حاصل می‌شود.
- ۳- مسئولیت را متناسب با قدرت و اختیار می‌توان تقسیم و تفویض کرد.
- ۴- افراد در شرایطی احساس امنیت می‌کنند که در مسئولیت و تصمیم‌گیری شرکت کنند.
- ۵- وحدت هدف از طریق اجماع یا موافقت و وفاداری گروهی تأمین می‌شود.
- ۶- حداکثر بازده در محیطی توأم با آزادی عمل نتیجه می‌شود.

ادامه مفروضات

- ۷- سازمان صف و ستاد منحصرآ باید به منظور تقسیم کار و اجرای خط و مشی و برنامه هایی که به وسیله کل گروه شرکت کننده تعیین و تهیه شده مورد استفاده قرار گیرد .
- ۸- موقعیت ، نه مقام ، تعیین کننده حق و امتیاز برای اعمال قدرت و اختیار است .

- ۷- در تعیین هدفها ، خط و مشی ها و تهیه برنامه نیز مثل اجرا کردن آنها باید از طرح سازمانی صف و ستاد استفاده شود .
- ۸- اختیار ، امتیاز و حق ویژه شخصی است که صاحب مقام رهبری است .

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه مفروضات

- ۹- فرد در سازمان قربانی و فدایی هدف است (تحقق موثر هدفهای سازمان منوط به رشد و رضایت کارکنان است)
- ۱۰- ارزشیابی یک مسئولیت گروهی است.
- ۹- فرد در سازمان قربانی و فدایی هدف است
- ۱۰- ارزشیابی حق ویژه مقام رهبری است.

پیام نور
مرکز آران و بیدگل

فصل سیزدهم: سطوح و وظایف و مسئولیت ها

- در تحلیل سازمانهای رسمی ، « وظایف و مسئولیتهای سازمانی » را به صورت سلسله مراتبی ، می توان به سه سطح فنی ، اداری ، نهادی یا اجتماعی تفکیک کرد .
- فراگرد آموزش و تدریس ، وظایف فنی محسوب می شود . همانطور که سطح فنی سازمان به وسیله سطح اداری کنترل و هدایت می شوند به همان طریق سطح اداری نیز به نوبه خود به وسیله ساختار نهادی و اجتماعی یعنی نهادهای حکومت و آموزش و پرورش ، کنترل و هدایت می شود .

انواع سازمانها چه خصوصی و چه عمومی

- ۱- این سازمان برای تأمین چه خدمتی به وجود آمده است؟
- ۲- ماهیت فعالیتی که این سازمان برای تأمین این خدمت بدان خواهد پرداخت چیست؟
- ۳- ویژگی های افرادی که در این سازمان کار می کنند کدامند؟
- ۴- فعالیت های این سازمان را چگونه می توان ارزشیابی کرد؟

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

اهمیت اجتماعی

■ اهمیت اجتماعی خدمات هر سازمانی به وضوح به سطح
، نهادی - اجتماعی ، مربوط است .

■ پراهمیت ← ← ← کم اهمیت

کارخانه

آتش نشانی

مدرسه

محافظت از

تولید توپ والیبال

خطرات آتش سوزی

تدریس و یادگیری

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

حساسیت عمومی

- حساسیت مردم نسبت به خدمات سازمان ها نیز به سطح نهادی - اجتماعی مربوط است .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

پیچیدگی وظایف

- پیچیدگی وظیفه سازمان به سطح فنی مربوط می شود
وظایف برخی سازمانها دشوارتر و پیچیده تر از سازمانهای
دیگر است .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

نزدیکی روابط

■ ایفای وظایف سازمانی مستلزم برقراری روابط معینی میان کارکنان و مراجعین است .

تربیت حرفه ای

- تربیت حرفه ای کارکنان سازمان مورد توجه سطح اداری است . منظور از تربیت حرفه ای شایستگی و صلاحیت شغلی است .

دشواری ارزشیابی

- ارزشیابی از وظایف سطح « فنی » سازمان هاست . با وجود این که دشواری فراگرد ارزشیابی در سازمانهای بازرگانی و صنعتی رانمی توان دست کم گرفت ولی به نظر می رسد که فروش و تولید شاخصهای نسبتاً ساده سنجش و ارزشیابی بازده و عملکرد محسوب می شوند.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

فصل چهاردهم: وظایف مدیران و موسسات آموزشی و مدارس

- ۱- برنامه آموزشی و تدریس
- ۲- امور دانش آموزان
- ۳- امور کارکنان آموزشی
- ۴- روابط مدرسه – اجتماع
- ۵- تسهیلات و تجهیزات آموزشی
- ۶- امور اداری و مالی

Payam Noor University Ebook

PNUeb

برنامه آموزشی و تدریس

- مهمترین وظیفه مدیران آموزشی ، هدایت جریان آموزش و یادگیری ، به ویژه، تسهیل جریان رشد و پرورش دانش آموزان است . ساختاری که تجارب یادگیری را سازمان داده آموزش و یادگیری دانش آموزان را میسر می سازد ، برنامه آموزشی نامیده می شود .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

برنامه آموزشی می کوشد به سوالاتی از قبیل موارد زیر پاسخ گوید :

- ۱- چه کسانی و تا چه حد آموزش داده خواهند شد ؟
- ۲- مدارس به چه هدفهایی می خواهند دست یابند؟
- ۳- برنامه آموزشی تهیه شده برای رسیدن به هدفها چه وسعت و ماهیتی دارد ؟
- ۴- مؤثرترین طرق سازماندهی و اجرای برنامه آموزشی کدامند ؟
- ۵- برای یادگیری مؤثر محتوی برنامه، از چه روشها، مواد و فعالیتهایی باید استفاده شود ؟
- ۶- کفایت برنامه آموزشی و اثر بخشی تدریس آن چگونه ارزشیابی خواهد شد ؟

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

عناصر تشکیل دهنده برنامه آموزشی

- - هدف ها
- - محتوا و مواد درسی
- - روشهای تدریس
- - نتایج یادگیری
- - نظام ارزشیابی

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

نقش مدیریت در اجرای برنامه آموزشی

- تحقق برنامه های آموزشی رابطه نزدیکی با اثربخشی مدیریت دارد . نقش مدیران آموزشی ، سازماندهی موثر و بسیج منابع انسانی و مالی و مادی ، و هدایت فعالیتهای اجرائی برنامه های آموزشی است .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

مدیران آموزشی با اقداماتی نظیر موارد زیر، می توانند تغییرات
گیری در بازده کار معلمان و دانش آموزان بوجود آورند.

■ ۱- هدفهای کلی نظام آموزشی به صورتی معنی دار و دقیق
تعریف شوند.

■ ۲- هدفهای کلی به هدفهای فرعی تقسیم شوند بطوری که
در سطح مدارس قابل درک باشند.

■ ۳- مدیران به کمک معلمان ، هدفها را مجدداً به صورت
هدفهای عملی قابل اجرا در کلاس ، تعریف نمایند .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه مدیران آموزشی...

- ۴- مدیران با اقدامات مناسب و بالابردن روحیه کارکنان ، شرایطی فراهم سازند که معلمان هدفهای شغلی و شخصی خود را پیوند دهند .
- ۵- هدفها بر حسب اهمیت و فعالیتهای آموزشی بر حسب کمکی که به تحقق هدفها می کنند ، ارزشیابی شوند.

مراحل فراگرد ارزشیابی

- ۱- مشخص کردن هدفهای ارزشیابی
- ۲- تعریف هدفها به صورت رفتاری
- ۳- تعیین شیوه مشاهده و سنجش رفتارها
- ۴- تهیه و شیوه مشاهده و سنجش رفتارها
- ۵- مشاهده ، سنجش، و جمع آوری داده ها و اطلاعات
- ۶- داوری ، ارزش گذاری و تصمیم گیری

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

امور دانش آموزان

- وظایف و خدمات اداری و سرپرستی امور دانش آموزان عبارتند از:
  - (۱) پذیرش، ثبت نام، گروه بندی کودکان و نگهداری آمارهای حضور و غیاب، سوابق و اطلاعات شخصی و تحصیلی دانش آموزان
  - (۲) شناسائی تواناییها، علائق و نیازهای کودکان و پرورش آنها.
- - نوع اول این وظایف جنبه کمی و نوع دوم جنبه کیفی دارد.

وظایف نوع اول

- ۱- تهیه آمار کودکان لازم‌التعلیم در منطقه آموزشی و تدارک تسهیلات لازم و کافی برای جلب آنان به مدارس.
- ۲- نگهداری آمار و اطلاعات مربوط به دانش‌آموزان تحت تعلیم در سطوح مختلف به تفکیک پایه‌های تحصیلی.
- ۳- تعیین نسبت‌های دانش‌آموزان به معلمان و پیش‌بینی آمارهای سالهای تحصیلی آینده.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه وظایف نوع اول

- ۴- ثبت و ضبط و نگهداری نمرات ، مدارک و اطلاعات مربوط به سوابق تحصیلی دانش آموزان .
- ۵- تهیه اطلاعات لازم در زمینه وسایل و مواد آموزشی، تسهیلات کلاسها و ساختمان مدارس و پیش بینی نیازها و امکانات آینده .

امور کارکنان آموزشی

- کار و فعالیت هر نظام آموزشی مستلزم تأمین افراد شایسته و واجد شرایط است. معلمان، راهنمایان آموزشی و مشاوران از جمله افرادی هستند که نقشهای مهمی در نظام آموزش و پرورش ایفا می کنند. از این رو، برای جذب، استخدام، تربیت، کارگماری و نگهداری آنها باید ضوابط و ملاک های متناسب با شرایط فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و نظام آموزشی موجود باشد تا بر پایه آنها بتوان افراد را جذب و در نظام آموزشی به خدمت گرفت و با ایجاد آمادگی، صلاحیت و روحیه لازم، از تواناییهای آنان در فعالیتهای آموزشی استفاده کرد.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

روابط مدرسه و اجتماع

- نظام آموزشی به منظور تحقق اهداف چند بعدی جامعه بر پا شده است و مدارس در خدمت نیازهای اجتماع است .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

امور اداری و مالی

- ارائه خدمات آموزشی و فعالیتهای مدرسه منوط به اداره موثر امور و تامین منابع مالی و بودجه است . بنابراین اداره و سرپرستی موثر امور گوناگون مدرسه ، ثبت نام ، تقسیم کار با توجه به شرح وظایف کارکنان ، ابلاغ آئین نامه ها و بخشنامه ها تا صدور دستور العمل های به موقع برای گردش امور و نظارت بر دفاتر و مدارک مدرسه و نگهداری آنها از وظایف روزمره مدیران مدارس بشمار می روند . بعلاوه ، تامین منابع مالی مدرسه چه از طریق دولتی یا مردمی نقش بسزایی در حل مسائل آموزشی ایفا می کند .

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

فصل پانزدهم: رفتار رهبری آموزشی و ویژگیهای آن

- مدیران آموزشی، صرف نظر از اینکه در چه سطحی و در چه سمتی خدمت می کنند، مستقیم یا غیر مستقیم با دانش آموزان، معلمان، والدین، اقشار مردم، و گردانندگان سایر موسسات و سازمانهای جامعه سرو کار پیدا می کنند.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور

مکتب‌الاندلس و بینگال

صلاحیتها و مهارتهای مدیران آموزشی در انجام دادن وظایف

خطیرشان ، رویهمرفته از طریق ایفای دو نقش بروز می کنند:

■ (۱) نقش اداری و سرپرستی

■ (۲) نقش رهبری

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

تعریف رهبری آموزشی

- بنابه تعریف کیمبل و ایلز، رهبری آموزشی عبارت از یاری و مدد به بهبود کار آموزشی است و هر عملی که بتواند امر آموزش و یادگیری را یک قدم پیش تر ببرد رهبری آموزشی خوانده می شود. وی معتقد است که نقش رهبر آموزشی عبارت است از حمایت، تقویت، یاری و مساعدت و سرانجام همکاری کردن نه دستور دادن.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

محیط آموزشی مؤثر

- رهبری آموزشی مستلزم آن است که مدیر بتواند ، اولاً“ محیط کار خود را با تعریف و تفسیر هدفها ، تهیه و اجرای برنامه ها و راهنمایی مؤثر فعالیتهای آموزشی به یک نظام همکاری فعال و پویا مبدل سازد و ثانياً“ با یاری و مساعدت به افرادی که در امر آموزش و یادگیری نقشی دارند ، آنها را در نوآوری و انجام کار مؤثر تقویت نماید.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

محیط آموزشی مؤثر و مساعد دارای ویژگیهای زیر است (کیمبل و ایلز، ترجمه طوسی، ۱۳۵۳)

- ۱- هر فردی به خود و دیگران احترام می گذارد .
- ۲- به احساسات و رفاه هر فردی توجه کافی معطوف و مبدول می شود .
- ۳- هر عضو محیط آموزشی ، به محیط و گروه خود احساس تعلق و پیوستگی می نماید.
- ۴- افراد به یگدیگر اعتماد می کنند.

کتابخانه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه ویژگی محیط آموزشی موثر و مساعد

- ۵- افراد در تصمیم گیریهای آموزشی مشارکت می کنند .
- ۶- اطلاعات مربوط به کار در اختیار همگان گذاشته می شود .
- ۷- پیشنهادات و نظرات اعضاء مورد توجه قرار می گیرد.

وظایف رهبر آموزشی

- وظایف مدیران آموزشی در نقش رهبری عبارتند از :
  - ۱- ایجاد انگیزه در کارکنان محیط آموزشی به منظور بالابردن اثربخشی کار و عملکرد آنها
  - ۲- ایجاد شرایطی که کارکنان به قبول مسئولیت تشویق شوند و در قبال عواقب آن پاسخگو باشند.
  - ۳- ارزشیابی واقع بینانه و منصفانه از کار و فعالیت کارکنان

ادامه وظایف رهبری آموزشی

- ۴- برقرار ارتباط موثر با والدین دانش آموزان و مشارکت دادن آنان در امور مدرسه .
- ۵- تشویق کارکنان به مطالعه و تحقیق و ارزشیابی در زمینه های آموزشی نظیر اهداف ، روشها ، مواد و کتب درسی.
- ۶- استفاده از توان رهبری دانش آموزان در اداره امور مدرسه .
- ۷- ایجاد شرایطی که به ابتکار و نوآوری میدان دهد و کارکنان را به ابتکار عمل تشویق نماید.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

رهبر آموزشی باید وظایف رسمی خود را با مهارت و تجربه

عملی سازد.

- ۱- سازمان آموزشی و اهداف ، وظایف و مقررات آن را بهتر از دیگران بشناسد و درک کند .
- ۲- روشهای مدیریت را بهتر و بیشتر از دیگران بداند .
- ۳- بر امر آموزش و پرورش مسلط باشد و در زمینه تحصیلات بیشتری داشته باشد تا بتواند درباره عملکرد معلمان و کارکنان خود بدرستی داوری کرده دانش و مهارتهای آنان را بهبود بخشد .
- ۴- از تواناییها ، مهارتها و انگیزه های کارکنان محیط آموزشی مطلع باشد تا بموقع از آنها استفاده کند.

تربیت مدیران و رهبران آموزشی

- در نظام های آموزشی ، معمولاً“، افراد از مسیر معلمی به مناصب و سمت های مدیریت و رهبری آموزشی دست می یابند و از این رو ، احتمالاً“ مفهوم درستی از مدیریت و رهبری در ذهن ندارند . آنها کار مدیریت را از دیدگاه معلمان می نگرند.
- اهمیت نقش معلم و ضرورت تربیت او سالیان نسبتاً“ درازی است که در اغلب نظام های آموزشی به رسمیت شناخته شده است.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

مهارت های سه گانه مدیریت

- رابرت کاتز (۱۹۵۵) مهارت های مورد نیاز مدیران را به صورت فنی ، انسانی و ادراکی طبقه بندی کرده است . مهارت به توانایی های قابل پرورش شخص که در عملکرد و ایفای وظایف منعکس می شود اشاره می کند .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

انواع مهارتها از نظر رابرت کاتز (۱۹۵۵)

- ۱- مهارت فنی
- ۲- مهارت انسانی
- ۳- مهارت ادراکی

Payam Noor University Ebook

PNUeb

ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- در نظام آموزشی هر جامعه ای ، مدیران و رهبران آموزشی باید:
- ۱- با فرهنگ جامعه خود آشنایی کافی داشته باشند .
- ۲- نظام آموزش و پرورش جامعه خود را به خوبی بشناسد و از پیشینه تاریخی و تحولات آن آگاه باشد .
- ۳- از فلسفه ، ارزشها ، هدفها و مقاصد کلی آموزش و پرورش مطلع باشند .

ادامه ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- ۴- اصول و فنون آموزش و پرورش را به خوبی بدانند .
- ۵- نسبت به کار خود نگرش علمی داشته باشند .
- ۶- با اندیشه ها و نظریه های مدیریت و رهبری آشنا باشند و از رهنمودهای آنها در عمل و رفتار تبعیت کنند.
- ۷- تشکیلات و اجزاء و عناصر سازمان خود را به خوبی بشناسند و بر اداره و کنترل و رهبری آن توانا باشند .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- ۸- به وظایف و مسئولیتهای چند بعدی آموزشی ، پرورشی، فرهنگی ، اجتماعی و اداری خود واقف باشند .
- ۹- مشکلات و مسائل مدارس و نظام آموزشی را در ارتباط با شرایط و ویژگیهای جامعه تجزیه و تحلیل کنند.
- ۱۰- در زمینه مدیریت ، به اقتضای نقش و وظایف خود ، دارای مهارتهای سه گانه فنی ، انسانی و ادراکی باشند .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- ۱۱- در زمینه علوم تربیتی و روانشناسی ، دانش و معلومات کافی داشته باشند و در موارد لازم کارکنان آموزشی خود را راهنمایی کنند.
- ۱۲- برنامه آموزشی ، روشها و وسایل اجرایی آن را به خوبی بشناسند و در اجرای آن مهارت داشته باشند .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- ۱۳- روابط متقابل خانواده ، مدرسه و جامعه را درک کنند.
- ۱۴- مسائل و مشکلات روانی و رفتاری دانش آموزان را در پرتو معلومات علوم رفتاری تشخیص دهند و در حل آنها بکوشند .
- ۱۵- به فنون اداری و مالی و تدارکاتی آموزش و پرورش آشنا باشند .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

ادامه ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

- ۱۶- قوانین و مقررات نظام آموزشی را بخوبی بدانند و برای حل مشکلات جاری از آنها مدد بگیرند.
- ۱۷- در زمینه معلمی، آموزش و تجربه کافی داشته باشند.
- علاوه بر صلاحیتها و مهارتهای فوق، مدیران آموزشی، به اقتضای موقعیت باید ملاحظات فرهنگی، اخلاقی، دینی و ایدئولوژیکی جامعه خود را نیز عملاً رعایت کنند.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

شکل ۲۱- ابعاد برنامه تربیت مدیر آموزشی

مهارت‌های مدیریت

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

مدل دارای سه بعد است :

- (۱) معارف و علوم بنیادی
- (۲) آموزش و پرورش و مدیریت
- (۳) مهارت‌های سه گانه مدیریت

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

فصل شانزدهم - نظام آموزش و پرورش در ایران

- انتظار می رود که پس از مطالعه این فصل بتوانید :
- ۱- مشخصات نظام آموزشی ایران در دوران پیش از اسلام را شرح دهید .
- ۲- ویژگیهای نظام آموزشی دوران اسلامی تا انقلاب مشروطیت را بیان کنید.
- ۳- اهداف و وظایف آموزش و پرورش رسمی در ادوار تاریخی را تشخیص و توضیح دهید.
- ۴- مشخصات مکتب و مدرسه را از لحاظ هدف ، روش ، سازمان و مدیریت توصیف کنید .
- ۵- عوامل موثر در ایجاد نظام آموزش و پرورش نوین ایران را نام ببرید.

نظام آموزشی ایران در دوران پیش از اسلام

- منظور عمده آموزش و پرورش در ایران باستان آن بود که کودکان عضو مفید و فرمانبردار جامعه بار آیند و خدمتگزار خانواده ، جامعه و کشور باشند و به عنوان سربازان مطیع و دهقانان با صداقت و بردبار برای خدمت به پادشاه و کشور ، همیشه آماده باشند . (مشایخی ، ۱۳۴۸)

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

برنامه آموزشی آموزشگاه ها

- (۱) پرورش اخلاقی و دینی
- (۲) تربیت بدنی (اسب سواری، تیراندازی و شکار، چوگان بازی و زوبین اندازی)
- (۳) تعلیم خواندن و نوشتن و حساب کردن بود. «با وضع قوانین و مقررات و صدور دستور، سعی می شد کودکان را در یک قالب بریزند و همگی را بر طبق عقیده و سلیقه دولت پرورش دهند.»

Payam Noor University Ebook

PNUeb

نظام آموزشی در دوران اسلامی تا انقلاب مشروطیت

- پس از انضمام ایران به قلمرو خلافت اسلامی ، دین اسلام به تدریج بر کلیه شئون زندگی ایرانیان اثر گذاشت و مخصوصاً آموزش و پرورش رسمی ، تقریباً یکسره ماهیت دینی پیدا کرد . ایرانیان نیز پس از گرویدن به اسلام ، مانند سایر مسلمانان ، مسجد را جایگاه پرستش خدا و مرکز تعلیم و آموزش قرار دادند . در اوایل دوره اسلامی برای عامه مردم ، بطور کلی ، وسایل تعلیم خواندن و نوشتن فراهم نبود .

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیگل

مکتب

- هدف و برنامه آموزشی : مکتب به منظور آموزش ابتدائی بوجود آمد . هدف عمده تعلیم و تربیت مکتب ، اولاً“ پرورش دینی و اخلاقی و در مرتبه بعد، سواد آموزی و دانش اندوزی بود. تربیت فکری و ذهنی شاگردان معمولاً“ مورد توجه قرار نمی گرفت . برنامه و مواد درسی مکتب عبارت بود از تعلیم الفباء، خواندن قرآن و بیاد سپردن تمام یا بخشی از آن و نوشتن سرمشق از آیات قرآن .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

شرط ورود به مکتب

- ورود به مکتب مقرر به سن و زمان معینی نبود . کودکان معمولاً در پنج شش سالگی و در هر ماه یا فصل از سال که شرایط زندگی خانواده اقتضا می کرد ، وارد مکتب می شدند و به تناسب توان مالی خانواده و استعداد یادگیری ممکن بود که تا چهارده سالگی در مکتب بمانند .

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

روش آموزش

- روش تعلیم در مکتب انفرادی بود . شاگردان عموماً بر زمین می نشستند و لوح و کتاب خود را پیش رو می گذاشتند . معلم به هریک جداگانه درس می داد یا شاگردان بزرگتر و باهوش تر را به عنوان خلیفه مأمور یاد دادن درس به دیگران می کرد .

Payam Noor University Ebook

PNUeb

معلم یا مکتب دار

- معلم مکتبی معمولاً فردی سالخورده بود که سواد چندان زیادی نداشت. تحصیلات و معلومات او غالباً در حدود مطالبی بود که تدریس می کرد. از لحاظ اخلاق و رفتار سخت گیر بود و معمولاً ترکه ای بدست داشت که برای تنبیه از آن استفاده می کرد. کار آموزشی خود را به کمک خلیفه ها انجام می داد. مکتب دار با توجه به مشخصات فردی و شغلی، در مقایسه با مدرسین مدرسه ها، از مقام و منزلت اجتماعی ارجمندی برخوردار نبود.

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

جایگاه مکتب

- در ابتدا جای مکتب در مساجد بود ولی پس از پیدایی مدرسه ها ، در جوار آنها مکانی نیز به مکتب اختصاص یافت تا برای مدارس طلبه و دانشجو تربیت کند . بعدها ، بر اثر رونق کار آن ، مکتبهایی بوجود آمدند که عمدتاً در خانه مکتب دارها یا دکان های کوچک و بازار تشکیل می شدند . به ویژه ، مکتبهایی که توسط زنان اداره می شد در منازل قرار داشتند .

مدرسه

■ با پیشرفت علوم و فنون و ادب و حکمت در قرون اولیه هجری و گسترش قلمرو معارف دینی، دوران تحصیل به مرور طولانی تر شد و تاسیس مدارس ضرورت یافت. اولین مدرسه برای تحصیلات علوم متوسطه و عالی در ایران دوران اسلامی، در اواخر قرن سوم هجری تاسیس شد.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

هدف و برنامه آموزشی

- مدرسه ها با هدف ترویج دین و تعلیم معارف دینی به وجود آمدند ولی با رشد و توسعه علم و حکمت به تدریج به مراکز آموزشی با رشته های مختلف مبدل شدند.

شرایط پذیرش در مدرسه

- ورود به مدرسه و تحصیل در آن شرایطی داشت . با توجه به اینکه بانیان مدارس از مذاهب شیعه و سنی بودند از این رو ، شرط اول برای ورود ، داشتن مذهب بانی مدرسه و شرط بعدی ، طبعاً“، داشتن معلومات مقدماتی بود زیرا که بدون آن بهره گیری از دروس و ادامه تحصیل ناممکن می شد .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

معلمان

■ معلمان مدارس سه دسته بودند :

■ مدرس

■ نایب مدرس

■ معید

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

محل و ساختمان مدرسه

- حلقه ها و مجالس درس ابتدا در مساجد تشکیل می شد .
بعد از رونق بازار علم ، ایجاد مراکز ویژه تحصیلات عالی
ضرورت پیدا کرد و احداث ساختمان مدارس در جوار
مساجد جامع شهرها رواج یافت .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

اداره مدرسه

- مدرسه ها عموماً " شبانه روزی بودند. دانشجویان واجد شرایط برای سکونت از حجره های موجود در ساختمان مدرسه استفاده می کردند. تحصیل در عموم مدارس رایگان بود و در بیشتر موارد علاوه بر سکنی دادن دانشجویان، به آنها کمک هزینه نقدی یا جنسی نیز پرداخت می شد.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

نظام آموزش و پرورش نوین

- منظور از نظام آموزشی نوین، نظام جدیدی است که عمدتاً پس از انقلاب مشروطیت به وجود آمد. زمینه ایجاد نظام جدید از زمان تاسیس دارالفنون در سال ۱۲۶۸ هجری قمری و وزارت علوم در سال ۱۲۷۲ قمری فراهم گردید.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

عوامل ضرورت توسعه آموزش و پرورش نوین

- - گرایش به ایجاد وحدت ملی و تاسیس حکومت ملی
- - دگرگونی نظام حکومتی
- - ارتباط با مغرب زمین و آشنایی با تمدن غربی
- - ظهور قشرهای جدید اجتماعی
- - مشارکت مردم در سرنوشت سیاسی جامعه
- - حرکت جامعه در جهت صنعتی شدن
- - ارج نهادن به میراث فرهنگی و حفظ و انتقال آن
- - نیازها و تقاضاهای روز افزون اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی

Payam Noor University Ebook

PNUeb

فصل هفدهم: قانون اساسی حکومت مشروطه

- در سال ۱۳۲۴ هجری قمری (مطابق با ۲۸۵ شمسی) ،
بنابه اراده مردم ایران ، حکومت مشروطه مبتنی بر قانون
اساسی در کشور به وجود آمد .

اصل هیجدهم و نوزدهم قانون اساسی

- اصل هیجدهم :
- تحصیل و تعلیم علوم و معارف و صنایع آزاد است ، مگر آنچه شرعا " ممنوع باشد .
- اصل نوزدهم :
- تاسیس مدارس به مخارج دولتی و ملتی و تحصیل اجباری باید مطابق قانون وزارت علوم و معارف مقرر شود و تمام مدارس و مکاتب باید در تحت ریاست عالییه و مراقبت وزارت علوم و معارف باشند .

قوانین آموزش و پرورش

- ۱- قانون اداری وزارت معارف: این قانون در سال ۱۲۸۹ شمسی به تصویب رسید و اولین قانون در زمینه آموزش و پرورش محسوب می شود.
- اهم وظایف وزیر معارف عبارت بود از:
- - مسئولیت صحت مصارف اداره هر شعبه
- - اجرای قوانین موضوعه در ترویج معارف و تصحیح امور اوقاف

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه قوانین آموزش و پرورش

- - تهیه اسباب تحصیلات ابتدائی مجانی اجباری و تعمیم تحصیلات متوسطه و عالیه
- - ترتیب شعب ادارات وزارتخانه در ایالات و ولایات
- - حفظ ارتباطات اداره معارف ایران با سایر دول

Payam Noor University Ebook

PNUeb

ادامه قوانین آموزش و پرورش

- ۲- قانون اساسی معارف (آموزش و پرورش):
- مدارس و مکاتب به چهار دسته طبقه بندی می شوند :
- (۱) مکاتب ابتدائی روستا
- (۲) مکاتب ابتدائی شهری
- (۳) مدارس متوسطه
- ۴۹ مدارس عالیہ

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل
مرکز آران و بیدگل

ادامه قوانین آموزش و پرورش

- ۳- قانون تاسیس دارالمعلمین :
- با عنایت به پیش بینی قانون اساسی معارف که معلمان باید «در فن خود تصدیق رسمی وزارت معارف را دارا باشند»
- ۴- قانون شورای عالی معارف (آموزش و پرورش):
- اعضای رسمی شورا:
- - یک نفر مجتهد جامع الشرایط
- - دو نفر از روسای مدارس عالییه و متوسط
- - دو نفر از معلمین درجه اول مدارس عالییه و متوسطه
- - پنج نفر از دانشمندان مملکت

ادامه قوانین آموزش و پرورش

- شورا علاوه بر اعضای فوق ، ده نفر عضو افتخاری نیز داشت .
وظایف مهم شورا عبارت بود از :
- - فراهم کردن موجبات توسعه مدارس و تدارک مقدمات تعلیمات اجباری
- - مشورت در رفع مشکلات آموزش عمومی و تهیه امکانات تاسیس مدارس فنی و کشاورزی... .
- - رسیدگی به امور فنی مدارس مانند برنامه های آموزشی، امتحانات ، صلاحیت حرفه ای معلمان و مدیران و تهیه و تدوین آئین نامه های مربوط .
- - نظارت عالی بر موسسات علمی

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

وظایف مهم شورای عالی آموزش و پرورش در قانون اخیر عبارت بود از

- - مطالعه و اظهار نظر درباره خط مشی کلی آموزش و پرورش
- - اظهار نظر نسبت به لوایح مربوط به سازمان اداری وزارت آموزش و پرورش و هرگونه تغییری در ادوار تحصیلی
- - بررسی و تصویب دستور تحصیلات و برنامه های کلیه مدارس و موسسات تربیتی اعم از کودکان و ابتدائی و متوسطه و فنی و حرفه ای و دانشسرا و کلاسهای راهنمایان آموزشی

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

وظایف مهم شورای عالی آموزش و پرورش در قانون اخیر عبارت بود از

- - تصویب آئین نامه های عمومی مدارس و امتحانات ، آئین نامه های اجرائی قوانین استخدامی معلم .
- - تطبیق کتب درسی با برنامه های مصوب شورا .
- - اجازه تاسیس مدارس خصوصی طبق قوانین و تصویب صلاحیت متقاضیان یا لغو اجازه .
- - اظهار نظر در اموری که از سوی وزیر به شورا ارجاع شود و طرح و بحث موضوعاتی که اعضای شورا لازم بدانند و...

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

هدف ، وظایف کلی و سازمان و تشکیلات وزارت آموزش و پرورش

به شرح زیر مشخص گردید:

- **تعلیم و تربیت کلیه افراد واجب التعلیم کشور و فراهم آوردن موجبات آن با توجه به آخرین پیشرفتهای حاصله در روشهای تعلیم و تربیت با در نظر گرفتن هدفها و احتیاجات آموزشی کشور .**

اهم وظایف

- - همکاری با وزارت علوم و آموزش عالی به منظور تهیه و تنظیم طرح ها و برنامه های آموزشی کشور تا پایان دوره متوسطه .
- - تهیه و تنظیم مقررات عمومی آموزش کشور تا پایان دوره متوسطه .
- - نظارت بر اجرای طرح ها و برنامه های آموزشی تا پایان دوره متوسطه .

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

ادامه اهم وظایف

- - تاسیس و تجهیز آموزشگاههای ابتدائی، راهنمایی و متوسطه و فنی و حرفه ای در سراسر کشور و همچنین مدارس عالی که با موفقیت وزارت علوم زیر نظر وزارت آموزش و پرورش اداره می شوند.
- - کمک ب تاسیس و تجهیز آموزشگاه های غیر دولتی و صدور پروانه تاسیس و نظارت بر فعالیت آنها

ادامه اهم وظایف

- - کوشش در تعمیم آموزش فنی و حرفه ای در قالب برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور با جلب همکاری موسسات مربوط.
- - تعیین ارزش و اعتبار گواهینامه های تحصیلی صادره از موسسات آموزشی داخلی و خارجی تا پایان دوره متوسطه.
- - تهیه و چاپ کتابهای درسی و توزیع آنها در سراسر کشور .
- - تهیه و تنظیم طرح های آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش و اجرای آنها.

دانشگاه پیام نور
مرکز آران و بیدگل

سازمان

- پس از تفکیک وظایف وزارت آموزش و پرورش ،
واحدهای اصلی آن به شرح زیر مشخص گردید:
- (۱) دفتر وزارتی
- (۲) معاونت پارلمانی و اداری و مالی
- (۳) معاونت طرح ها و بررسی ها
- (۴) معاونت برنامه ریزی آموزشی
- (۵) معاونت آموزشی

Payam Noor University Ebook

PNUeb

دانشگاه پیام نور

مرکز آران و بیدگل

ادامه سازمان

- ۶) معاونت آموزشی منطقه مرکزی
- ۷) معاونت آموزشی منطقه یک
- ۸) معاونت آموزشی منطقه دو
- ۹) معاونت آموزشی منطقه سه
- ۱۰) معاونت آموزشی منطقه چهار
- ۱۱) سازمان سپاه دانش
- ۱۲) اداره کل تربیت بدنی

Payam Noor University Ebook

PNUeb